

BD-505

Seat No. _____

B.Ed. (Sem. - II) Examination

March/April - 2014

Population Education : V

(Course EDCE-211)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના :** (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
(૨) બિનજરૂરી લાંબા જવાબ ક્ષતિ ગણાશે.
(૩) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

૧ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ૧૬
ઉત્તર આશરે ૩૦૦ શબ્દોમાં આપો.

- (૧) સમૂહ માધ્યમોના નામ જણાવી કોઈ પણ બે સમૂહ માધ્યમો દ્વારા વસતિ-શિક્ષણ કેવી રીતે આપી શકાય તે સમજાવો.
(૨) વસતિ-શિક્ષણ વિષે જાગૃતિ લાવવામાં શિક્ષકની ભૂમિકા સમજાવો.
(૩) ધોરણ-૮ અને ધોરણ-૧૦ના 'સામાજિક વિજ્ઞાન'નું શિક્ષણકાર્ય કરતાં વસતિ-શિક્ષણ કેવી રીતે આપી શકાય તે સમજાવો.

૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપો. ૧૫
પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં આપો.

- (૧) 'વસતિ-શિક્ષણમાં મહિલાઓની ભૂમિકા' વિશે સમજાવો.
(૨) વસતિ શિક્ષણ બાબતે જાગૃતિ લાવવામાં સમાજ સાથે શિક્ષકે કેવી રીતે કાર્ય કરવું જોઈએ ?
(૩) વસતિ શિક્ષણ આપવા માટે ઉપયોગી બને તેવી બે સહ-અભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ વિશે સમજાવો.
(૪) વસતિ-શિક્ષણ સાથે જોડાયેલા 'ક્ષેત્રકાર્યો'ની માહિતી આપો.
(૫) વસતિ-શિક્ષણમાં અવલોકન પદ્ધતિનું મહત્ત્વ સમજાવી તેની મર્યાદાઓ જણાવો.

- ૩ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ૧૫
ઉત્તર આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં આપો.
- (૧) વસતિ-સમસ્યા સાથે સંકળાયેલા નવા વલણોની ચર્ચા કરો.
 - (૨) વસતિ-શિક્ષણ આપવા માટે વર્તમાન-પત્રો કેવી રીતે ઉપયોગી બને છે તે સમજાવો.
 - (૩) વસતિ-નિયંત્રણ માટે ભારત સરકારે લીધેલા પગલાંઓની ચર્ચા કરો.
 - (૪) સ્થળાંતરની અસરો સમજાવો.
 - (૫) જન્મદર પર અસર કરતાં પરિબલો સમજાવો.
- ૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ૧૫
ઉત્તર આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં આપો.
- (૧) વસતિ-સમસ્યા સાથે સંકળાયેલા નવા મૂલ્યોમાંથી કોઈ પણ બે મૂલ્યો વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
 - (૨) વસતિની ગીચતાના કારણો સમજાવો.
 - (૩) વસતિ-ગણતરીનું મહત્ત્વ સમજાવો.
 - (૪) વસતિ-શિક્ષણ આપવામાં 'ટેલિવિઝન' કેવી રીતે ઉપયોગી બને છે તે સમજાવો.
 - (૫) વસતિ-વૃદ્ધિ અંગે જાગૃતિ લાવવામાં યુવાનોની ભૂમિકા સમજાવો.
- ૫ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. ૬
- (૧) પુરાતન સમયમાં વસતિ-શિક્ષણ માટેના 'સમૂહ માધ્યમો' કયા કયા હતા ?
 - (૨) 'સ્ત્રી-ભૂષાહત્યા' એટલે શું ?
 - (૩) સ્કેપબુક કેવી રીતે તૈયાર કરાવી શકાય ?
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના અતિટૂંકમાં જવાબ આપો. ૩
- (૧) તપાસ અભિગમના પ્રવર્તકનું નામ જણાવો.
 - (૨) રેડિયો (Radio)નું બીજું નામ શું છે ?
 - (૩) વસતિ-શિક્ષણ વિષયનો બીજા કયા કયા વિષયો સાથે અનુબંધ સાધી શકાય.

ENGLISH VERSION

- Instruction :** (1) All the Questions are compulsory; options are internal.
(2) Figures on the right indicate marks.
(3) Unduly lengthy answers are considered as discredit.

1 Answer any **two** of the following question. Each answer should be in about **300** words. **16**

- (1) Mention any two names of group medias and state how the population education can be taught through it.
- (2) Indicate the role of a teacher to bring awareness about population education.
- (3) State how can education about population be give to the students of class-8th and class-10th while teaching social science.

2 Answer any **three** of the following questions. Each answer should be in about **200** words. **15**

- (1) Explain the role of women in teaching of population education.
- (2) How should the teacher work with the society to bring awareness about population education.
- (3) Explain the activities which can be helpful to teach the population education.
- (4) Give information about field works of population education.
- (5) Explain the significance of observation method and state its limitations.

3 Answer any **three** of the following question in about **200** words. **15**

- (1) Discuss the new attitudes related to population problem.

- (2) Explain how the news-papers can be helpful to teach population education.
- (3) Discuss the steps taken by Govt. of India to control-population.
- (4) Explain the effects of migration.
- (5) Explain the factors responsible for birth-rate.

4 Answer any **three** of the following each answer should be in about **200** words. **15**

- (1) Write in detail about any two values related to population problem.
- (2) Explain the causes for population explosion.
- (3) Explain the significance of census
- (4) Explain how can a T.V. be useful to teach population education.
- (5) Explain the role of youth to bring awareness in population growth.

5 (A) Answer the following question. **06**

- (1) What were the group medias in ancient time ?
- (2) What is a female foeticide?
- (3) How a scrape book is prepared.

(B) Answer in brief. **03**

- (1) Name the pioneer of inquiry approach.
 - (2) What is a second name of radio?
 - (3) What is the co-relation of population-education with other subjects.
-